Poštnina plačana v gotovini.

IZHAJA VSAK PETEK.

NAROČNINA:

Letna: Akademiki . . 30 Din
Drugi . . . 40 Din
Mesečna: Akademiki . 4 Din
Drugi . . . 5 Din

Čekovni račun številka 17.139

Uredništvo in uprava:
UNIVERZA, Ljubljana.

PETEK, 9. APRILA 1937.

1551

LETO I. ŠTEV. 18.

POSAMEZNA ŠT. 2·- DIN

Min. predsednik ČSR dr. Milan Hodža:

„Imeli bomo toliko miru, kolikor si ga bomo priborili".

(27. III. 1937. Radio ČSR, radio Kopenhagen, London, Paris, Strassburg, Amsterdam, Beograd, Zagreb, Ljubljana, Bukarest, Stockholm, Beromünster.)

AKADEMSKO GLASILO ZA UNIVERZNA IN JAVNA VPRAŠANJA

Po Beneševem obisku:

Naše prijateljstvo bo v skupnem naporu za mir, kulturo in demokracijo

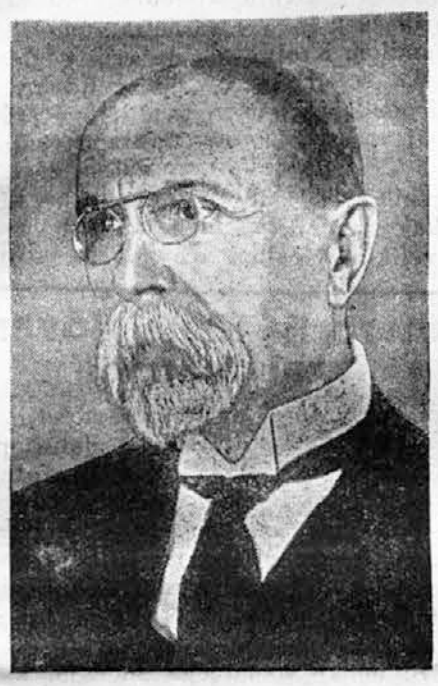

Prezident-Osvoboditelj T. G. Masaryk,
častni doktor slovenske univerze.

Govor generalnega konzula ČSR v Ljubljani slovenski akademski mladini

Spoštovani in dragi prijatelji!

Z velikim in iskrenim veseljem sem sprejel vest, da se je slovenska akademska mladina odločila javno izraziti svoje simpatije za Češkoslovaško in poudariti svoje zaupanje v njeno mirovno politiko.

Vi vsi veste, za kaj se danes borijo države mirovnega bloka in za kaj se bori Češkoslovaška.

Težimo za tem, da bi izločili nasilje iz zunanje in notranje politike. Hočemo, da bi bila svoboda in čast malih narodov enako sveta in nedotakljiva, kakor svoboda in čast velikih narodov. Branimo se proti naziranju, da ne bi imeli evropski narodi danes, po tako ogromnem razvoju znanosti in kulture, toliko zmožnosti in pravice, da bi o svoji usodi sami, svobodno odločali.

Mi sami imamo to zaupanje v sebe in ne damo si ga vzeti od nikogar in nikdar.

Dopuščamo, da morejo nastati v zgodovini nekaterih narodov usodni trenutki, ki si izsilijo izredne odločbe in utemeljujejo eventualno tudi vlado močnega poedinca. Prepuščamo vsakemu narodu pravico, da sam odloči, ali smatra to le za začasno motnjo v normalnem razvoju njegove zgodovine, ali pa hoče videti v omejevanju svobodne volje ljudstva najboljše poroštvo svoje bodočnosti.

Naš ideal pa je in ostane parlamentarna vlada, sodelovanje vseh sestavnih delov naroda. Hočemo, da se državljani republike medsebojno spoštujejo, da imajo spoštovanje pred političnim prepričanjem drug drugega, da čutijo kot samo ob sebi umevno dolžnost toleranco v verskih, političnih in kulturnih vprašanjih.

Prepričani smo, da more narod Komenskega in Masaryka priznavati v svoji zemlji samo eno avtoriteto — avtoriteto razuma, resnice in pravičnosti.

Hočemo biti svobodni državljani in se za obvarovanje svoje svobode ne bojimo nobenih žrtev in nobenega sovražnika.

Imamo le to, kar je pošteno naše in kar je bilo stoletja naše.

V veliko oporo in vzpodbudo nam je zavest, da smo v tem našem položaju na skupni fronti z bratsko Jugoslavijo.

Zato vas zagotavljam, da bo pri nas sprejet vaš izraz solidarnosti in simpatije za Češkoslovaško s čuvstvom resnične radosti. Naši javnosti bo v dokaz, da je enako kakor pri slovenski mladini tako tudi povsod drugje nravna sila in politična zrelost zagotovilo neuspeha tudi najbolj sistematične propagande, ako temelji na laži.

Slovenska akademska mladina izraža s svojo današnjo manifestacijo zvestobo ne le češkoslovaški republiki, ampak tudi svoji zgodovini, tradiciji in duhu svojega naroda.

Bratstvo svobodne Jugoslavije in svobodne Češkoslovaške je najkrasnejša in najdragocenejša zapuščina naše preteklosti. Vzniklo je iz zavesti skupne krvi, skupnega trpljenja v preteklosti in se mora obdržati tudi z zavestjo skupnih interesov v bodočnosti.

Naš glavni skupni cilj je ohranitev miru v Evropi. Češkoslovaška, enako kakor Jugoslavija stori vse, da ne bi rušila tega miru.

Vsi pa morajo vedeti, da je Češkoslovaška trdno odločena ne le mir vzdrževati, ampak ga tudi braniti in to do vseh posledic.

Slovenska akademska mladina Prezidentu Češkoslovaške republike dr. Edvardu Benešu

Slovenska akademska mladina Aleksandrove univerze v Ljubljani izraža svoje tople simpatije do Češkoslovaške republike ter svoje ogorčenje nad prozornimi napadi, s katerimi skuša določen del evropskega tiska izpodkopavati ugled, ki ga uživa resnična demokracija Vaše bratske države, osnovana v duhu načel Vašega Prezidenta Osvoboditelja T. G. Masaryka.

Odklanjamo te napade, ker smo si v svesti, da je njih glavni namen, omajati prijateljstvo in zvestobo, ki nas veže s Čehi in Slovaki.

S hvaležnostjo se spominjamo, kako je podpiral Vaš bratski narod v času borbe za narodne pravice v dunajskem parlamentu zahteve Jugoslovanov in je na številnih manifestacijah branil tudi našo zahtevo po slovenski univerzi. Zavedamo se, kakšno silo predstavlja Jugoslavija v trdni zvezi Male antante in njej prijaznih balkanskih držav v sedanjem mednarodnem položaju.

Zato izjavljamo vsi akademiki Aleksandrove univerze v Ljubljani, da nas ne bo nihče omajal v zaupanju v češkoslovaško demokracijo in v zvestobi do Vašega naroda, s katerim nas vežejo skupne borbe za svobodo in uveljavljenje naših narodov in držav.

Predsednik Češkoslovaške republ. Edvard Beneš.

Vemo, da nismo v tej trdni odločitvi sami, da so z nami največje države sveta in zato smo mirni.

Smo prepričani, da je bodočnost pravičnega.

Vaša manifestacija je nov dokaz, da zaupajo tudi naši bratje v Jugoslaviji v pravičnost naše stvari in s tem tudi v našo zmago.

Prosim, da sprejmete tudi vi in vsi, ki jih zastopate mojo iskreno in srčno zahvalo za vaše prijateljstvo in vašo zvestobo. Bodite prepričani, da naše geslo »Zvestoba za zvestobo« niso le besede, ampak so naš resnični narodni program za sedanjost in za bodočnost, za dobre in slabe čase.

Hvala vam vsem, živela Jugoslavija, živela slovenska akademska mladina!

Narodna svoboda in demokracija

V simpatijah nas, mlade slovenske generacije, za Češkoslovaško je manj nezavestne zgodovinske čuvstvenosti, manj samo splošne, meglene želje po slovanskem bratovstvu, kakor pa programatičnosti, hotenja po določeni ureditvi javnih zadev. Ne da bi v nas ne živele več sanje po zlati svobodi, katere so gnale naše prednike v utopično vseslovanstvo. Nasprotno, te sanje so v nas še mnogo bolj žive, te sanje nam ne dajo več miru. Toda merili smo jih in jih merimo na zgodovini zadnjih sto let in prav zadnjih dni, na zgodovini zlasti malih, in ne samo slovanskih, narodov in prihajamo do zaključka: narodna svoboda je za male narode samo v demokraciji. Zato nam je Češkoslovaška program.

So države, ki so tipične, ki so tip v smislu ideala. Taka je n. pr. Francija za Zapadno, taka je Češkoslovaška za Srednjo Evropo. Obe ti državi sta nastali iz nekompromisnega boja cele dobe za človečanske ideale, boja, ki je v drugih narodih in v drugih državah bil mnogo bolj medel. Nad tretjo republiko še vedno bdi Slavna revolucija s svojimi jakobinskimi tradicijami.

Nad Češkoslovaško pa bdijo milijoni mrtvecev svetovne vojne — če je ta vojna sploh imela kak smisel in če nam morda ne dokažejo ekstremno desničarski teoretiki čistega nasilja nasprotnega, da je samoodločba narodov tudi v glavah teh ubogih mrtvecev bila samo pretkan račun.

Toda pustimo Francijo, veliko zapadno demokracijo, ki je že zdavnaj svobodna narodna država francoskega naroda. Za Zapadno Evropo vprašanje narodnega združevanja in osvobojenja, narodne samostojnosti do zadnjega sploh ni obstajalo v našem smislu. Češkoslovaška pa je nadvse zanimiv in res programatičen primer nastanka narodne države v Srednji Evropi, kjer je to vprašanje zadnjih sto let prav osrednje politično vprašanje; nad vse zanimiv in programatičen primer, zlasti če jo primerjamo z Nemčijo in Italijo, ki sta v nasprotju s Francijo prišli do zedinjenja šele v 19. stoletju.

Narodno združenje in narodna svoboda, narodna samostojnost — ta narodni ideal se po naše ne more izčrpati v barvi obmejnih kolov. Po besedah enega zapadnih mislecev pomenja narodna samostojnost »povišanje sreče človeštva«. Tako povišanje sreče človeštva pa pomenja narodna samostojnost samo, kadar dvigne večje število posameznikov do udeležbe na javnem življenju in s tem na oblasti; kadar daje večji množici možnost prebiti se iz partikularizma samo osebnih in gmotnih interesov do razumevanja, urejanja in obvladovanja skupnih zadev družbe, politike, kulture in gospodarstva; kadar dviga množice k vedno bolj človeškemu življenju. Narodna samostojnost mora biti korak k večji sreči posameznikov v najširšem gmotnem in duhovnem smislu, da je na ta način povišanje sreče človeštva. Prava narodna samostojnost zraste torej iz drobovja ljudskega hotenja. Potem so po besedah istega misleca posledice narodnega samoupravljanja res »spoštovanja samega sebe, vzpon, tvorna sila«.

Če s tega stališča motrimo združenje Nemčije in Italije, vidimo, da je v Nemčiji l. 1848./49. propadel poskus združiti Nemčijo z demokratično revolucijo od spodaj, z bojem ljudskih množic za narodno in socialno pravico in da je do združitve prišlo šele v letih 1866. do 1871. s takoimenovano »revolucijo« od zgoraj, s hegemonijo pruske dinastije. Prav tako vidimo v Italiji, kako piemontska dinastija izigra Garibaldija, heroja širokih ljudskih množic. Pruski junker Bismarck, spretni diplomat Cavour — to sta krstna botra narodno zedinjenih Nemčije in Italije. In Nemčija in Italija sta danes zapustili demokracijo.

In Češkoslovaška je še danes demokratična republika. In to ni slučaj. Češkoslovaška je prišla do narodne svobode po doslednem izvajanju državniške zamisli celega naroda. Češkoslovaške niso izbili posamezniki kot srečni dobitek iz diplomatične igre. Čehi in Slovaki so med svetovno vojno, ko je na njihovem človeškem in gmotnem bogastvu čepel vampir dvojne monarhije, da iztisne iz njih zadnjo kapljo za svoje življenje, ustvarili svojo vlado z diplomacijo in financami, ustvarili svojo armado in svoje legijonarje.

Ali bi bilo to mogoče, da ni živela tudi v malem češkem in slovaškem človeku njegova država kot sanja o večji pravici in pravi svobodi? »Kje dom je moj?« In k življenju vstala Češkoslovaška se je izkazala vredno tega zaupanja, če ne z drugim, potem z radikalno agrarno reformo, ki je likvidirala fevdalne ostanke in pritegnila tisoče in tisoče kmetov k življenju nove države kot njihove države. Po vsem nastanku je Češkoslovaška last širokih ljudskih mas. In zato je demokratična in ne more drugače biti.

Češkoslovaška ni samo uresničenje abstraktnega narodnostnega načela. Njeni tvorci niso hoteli, da bi se ljudske množice zadovoljevale s paradami visoko dviganih nog in plapolajočih zastav. Njeni tvorci so si želeli ljudskih množic, ki bodo zahtevale vedno več pravice, vedno resničnejšo svobodo. Zato pa so tudi bili ljudje filozofske globine in etičnega zanosa.

Nismo slepi. Predobro iz lastne skušnje poznamo probleme sožitja slovanskih narodov v skupni državi in preveč imamo razumevanja za manjšine, da ne bi — če ostanemo samo pri narodnostni strani vprašanja — videli nalog, katere se postavljajo Češkoslovaški v njenem nadaljnjem razvoju. Vendar prav v bistveni demokratičnosti Češkoslovaške vidimo jamstva za rešitev teh nalog na srečo bratovsko ljubljenih narodov.

Zato brez rezerve pozdravljamo Češkoslovaško, pozdravljamo v njej demokracijo dveh malih slovanskih narodov, pozdravljamo svojo stvar.

Poslanstvo Češkoslovaške republike: »... tu v Srednji Evropi nositi visoko dvignjeno zastavo svobode, miru in strpnosti, zastavo dobre volje in vere v politični in socialni napredek, zastavo vere v močnejšega in moralno boljšega človeka.«

(Predsednik ČSR dr. Beneš za božič 1936.)

Vrednote demokracije

Od ljudi, ki jim je zaupano politično vodstvo kakega naroda in poverjena naloga, upravljati in uravnavati življenje državne skupnosti, moramo kakor od nikogar drugega zahtevati visokih intelektualnih in moralnih kvalitet. Kajti politično vodstvo je težko in odgovorno delo, ki bi moralo biti po vsebini in pomenu nad vsako drugo dejavnostjo, saj odločilno posega v ves razvoj narodov. Toda če pregledamo vrste današnjih evropskih politikov, pri večini od njih takih kvalitet zaman iščemo. Nasprotno zdi se, kakor da se v politiki naših dni čedalje bolj uveljavlja tisti primitivni, neprosvetljeni način vladanja iz preteklih stoletij, ko ni bilo vprašanja ne človečnosti ne pravne varnosti, ko se ni zahtevala ne sposobnost ne odgovornost.

Češkoslovaška republika je danes med tistimi redkimi državami, ki se po svoji politični ureditvi, gospodarski moči in kulturni stopnji močno odražajo od drugih. V ne polnih 20 letih obstoja si je ta mlada republika prav s tem, da je na vseh področjih svojega življenja uveljavila demokracijo, ustvarila veliko tradicijo, ki jo postavlja ob stran zapadnih demokratskih držav, s katerimi v najtežjih okoliščinah z vso požrtvovalnostjo in odločnostjo uresničuje in brani velike človeške ideale svobode in miru.

Veljava, ki si jo je pridobila Češkoslovaška republika, je uspeh zrelosti in razumnosti, ki obvladuje češkoslovaško politiko in ji daje tisto kvaliteto, po kateri se tako zelo loči od politike drugih držav. Kaj je vzrok temu uspehu? Pač demokracija, ki sta jo češki in slovaški narod pravilno pojmovala in globoko čutila, jo znala ustvariti in obraniti pred vsemi napadi. V češkoslovaški politiki se izpričuje zrelost obeh narodov, ki se zavedata, da more njuna narodna svoboda obstati le v demokraciji, ki zahteva za razvoj in napredek državne skupnosti najboljših sil. Razvijanje in uveljavljanje vseh sposobnosti v državljanih je med prvimi zahtevami demokratske države.

In v resnici moramo Češkoslovaško republiko, kakršna živi in se uveljavlja, označiti kot uspeh dela in vodstva njenih politikov in državnikov. Čehi in Slovaki so bolj kakor kateri drugi narod znali preceniti sposobnosti odličnih ljudi, ki so jih imeli, in upoštevati te sposobnosti, ko se jim je bilo odločiti, komu naj zaupajo vodstvo nove države.

Tomaž G. Masaryk — prvi prezident, Edvard Beneš — njegov naslednik, prej 18 let zunanji minister, Kamil Krofta — današnji zunanji minister — so možje, ki poleg še nekaterih zavzemajo najvažnejša mesta v življenju prvih dveh desetletij republike. In obenem so najvidnejši stvaritelji in predstavniki današnje visoke stopnje češkoslovaške politike. Zakaj ti možje niso katerikoli. Prišli so na svoja mesta, ker so v tistem trenutku, ko so prevzeli politične funkcije, zaradi svojega dela že mnogo veljali. In šele na to delo se opira njihova politična dejavnost, ki jim daje tudi kot politikom svojsko vrednost in pomen.

Vsi trije — Masaryk, Beneš in Krofta so najprej kot univerzitetni profesorji posvečali svoje delo mladini in jo pripravljali na veliko uro v zgodovini češkega in slovaškega naroda. Toda v odločilnem trenutku dejanja in boja za narodno osvoboditev so v zavesti svojih dolžnosti do naroda zapustili svoje delovne kabinete in akademske predavalnice ter stopili v prve vrste delavcev za novo državo. In, kakor poudarja pariški profesor Eisenmann, pri tem so ohranili vse visoke lastnosti pravega znanstvenika — brezosebno, nesebično spoznavanje in iskanje, kritičnost in odgovornost — ter jih prenesli v politiko.

Pri teh češkoslovaških politikih ne moremo ločiti političnega od drugega dela. Minister Krofta je mogel le kot človek, ki si je pridobil pri svojem delu znanstvenih metod in znanstvene poštenosti, formulirati táko politično izjavo: »Če že ni mogoče doseči ne v zgodovini ne v politiki, da bi bila ena sama resnica splošno priznana, se more zahtevati vsaj to, da v politiki isti človek nima dveh ali celo več vidikov, pač po ljudeh, katerim govori ali piše... Nikdar ne bi smel politik reči, v kar sam ne veruje, in nikdar ne bi smel po potrebah trenutka na škodo resnice potvarjati zgodovinskih dejstev.«

Druga izjava ministra Krofte označuje visoko pojmovanje moralne odgovornosti v izvrševanju politične funkcije: »Nikdar ne bom dopustil, da bi me moj uradni položaj privedel do dejanja, ki bi bilo nasprotno mojemu osebnemu prepričanju, moji vesti.«

Tudi Češkoslovaška republika ima danes mnogo težkih problemov pred seboj, med njimi nekatere specifično svoje, ki izhajajo iz njene strukture. Nihče v Češkoslovaški, zlasti tudi vodilni državniki, si tega ne prikriva. Toda velika večina je prepričana in véruje, da se dá vse urediti le v pravi demokraciji. Zato je na državljanih republike velika naloga, da branijo in poglabljajo demokracijo kot osnovo edino mogoče politike republike, ker le iz demokracije morejo zrasti in se razviti duhovne in moralne moči, ki jih država potrebuje, da zagotovi svojim državljanom v vseh pogledih svobodno življenje.

Ko prihaja k nam v goste za zunanjim ministrom Kamilom Krofto sam državni poglavar Češkoslovaške republike, prezident Edvard Beneš, bi hoteli poudariti pomen kvalitete v politiki in še posebej vrednost našega zavezništva in prijateljstva s Češkoslovaško republiko prav zaradi teh osnovnih črt češkoslovaške politike, ki približujejo kakor Čehe in Slovake, tako nas in vse narode velikim idealom svobode in miru.

Regeneracija ideje slovanske vzajemnosti

Druga polovica osemnajstega stoletja je prinesla Zapadni Evropi veliki socialni prevrat, francosko revolucijo. V isti dobi je zajel Srednjo Evropo prerodni val slovanskih narodov. Tam je imel boj odprt značaj nastopa nižjih plasti ljudstva, meščanstva, kmetstva in delavstva proti sicer številčno slabotni, toda silno priviligirani in bogati fevdalni oligarhiji. Tu je bil socialni boj zakrit z narodnostnim, čeprav je bil v svojem jedru enako socialnega značaja, kajti slovanski narodi so bili v sestavi svetega rimskega cesarstva vseskozi tlačeni razred, saj niso imeli niti svojega dvora, niti plemstva in visoke duhovščine. Razvojno naprednejši zapad je bil zrel za neprimerno jasnejšo akcijo kot temni, zaostali, srednjeveško togi vzhod, ki ga je obvladoval germanski element. Če je hotel ideolog slovanske vzajemnosti Slovak Jan Kollár sploh doseči možnost za tisk svojih propagandnih del, je moral v naprej in sam zagotavljati, da nimajo nikakega političnega, ampak zgolj kulturni značaj:

Namen vzajemnosti ni politična združitev vseh Slovanov, ne demagoško zavijanje ali revolucionarni nastopi proti deželnim oblastem in vladarjem. To bi moglo prinesti le zmedo in nesreče. Ni nevarna posvetni in cerkveni gosposki ter deželnim gospodom, ker pušča v miru meje in dežele, odvisnost podanikov od tega ali onega monarha in druge podobne politične zadeve; zadovoljna je z obstoječim stanjem stvari, se podreja vsem oblikam vlade in meščanskega življenja, ne krši pravic in postav drugih dežel, skratka, živi v miru z vsakim gospodarjem in v prijateljstvu z vsakim sosedom. Je tiho nedolžno jagnje, ki sicer pripada veliki čredi, a se pase na svojem posebnem travniku. Država je zveza več dežel in različnih narodov pod skupnim poglavarjem, njen namen je: varstvo, pravica in dviganje kulture med njej podrejenimi narodi. Zato ljubezen našemu narodu in jeziku. Toda zvestobo in pokorščino regentom, čeprav so druge narodnosti. Pri literarni vzajemnosti ni treba gojiti želj ali stavljati predlogov.

(Ali ni zanimivo, da je Kollár polemiziral s tem svojim stavkom s Slovencem Linhartom, edinim, ki je hotel dati boju že koncem osemnajstega stoletja odprt političen značaj?)

Zapad je s svojim bojem izbil kar je hotel: plemstvo je bilo omajano, še nekaj sankcij in oblast je prevzel novi razred. Toda tudi vzhod je uspel. Ideja slovanske vzajemnosti je povezala Čehe, Slovake, Slovence, Hrvate in Srbe (v kolikor so pripadali monarhiji) v skupen boj proti germanski nadvladi nad zemljani, dušami in telesi Slovanov; dolgo je bil šibek spričo sovražnega kolosa, toda končno vendarle uspešen.

Bi bila kdaj razbita podonavska monarhija Habsburžanov brez slovanske vzajemnosti?

*

Neka paralela iz povojnih let se nam vsiljuje k izkušnjam iz prerodne dobe.

Obe veliki nasledstveni državi sta se po vojni odločili za enako politiko. Vseslovansko vzajemnost z vsemi njenimi posebnostmi kot jih je hotel tisti čas, navdušenostjo, zanešenjaštvom, slepo vero, ki je pretiravala lastno številčno moč, da bi se sama ohrabrila, je zamenjala politična formacija kot jo terja naša doba. Stara psihološka gesla je zamenjala Mala Zveza z novimi, modernimi: gospodarsko izmenjavanje, kulturno sodelovanje, politični pakti. Primera z zapadom je popolna: tudi tam se je premaknil čas. Nekdanji družbeni boj je za korak napredoval in tudi danes ga bije evropski zapad jasnejše kot Srednja Evropa. Izčistil se je v geslo za demokracijo, človekovo osebno svobodo in napredek. Oviralne sile so se zbrale v skoro istem elementu kot nekoč.

V vsej zapleteni strukturi evropskega sveta in raznih držav je nekaj osnovnih spoznanj, ki jih nikdar ne smejo prekriti trenotne težnje. Tako osnovno spoznanje je tisto, ki se je rodilo v tisočletju slovanske odvisnosti od tujega gospodarja. V zaprtih razmerah ni vsem narodom dano, da bi imeli jasen pogled kot odlikuje in osrečuje prosvetljeni, napredni zapad. Toda da bi izgubili vero v geslo, ki je stoletje uspešno vodilo njih borbo in tvegali njegovo preizkušnjo?

Čehi z nami v borbi za slovensko univerzo

Prihod predsednika češkoslovaške republike dr. Beneša v Jugoslavijo je predvsem političnega pomena. Obisk dr. Beneša naj pokaže svetu, da je Mala antanta še trdna in da jugoslovansko-češkoslovaška zveza ni samo na papirju, kakor to govorijo in pišejo oni, ki jim Mala antanta ne gre v račune. Zlasti med Slovenci in Čehi so že od nekdaj zelo tesni stiki. Poglejmo samo, kako so nam Čehi pomagali v naši borbi za slovensko univerzo.

Ko je l. 1901. tedanji avstrijski prosvetni minister Kartel obljubil Italijanom italijansko vseučilišče v Trstu, se je zganila vsa Slovenija. Bilo splošno mnenje, da ima mnogoštevilnejše slovensko, hrvaško in srbsko dijaštvo vsaj isto, če že ne mnogo večjo pravico do predavanja v lastnem jeziku nego italijansko. Slovenski visokošolci so sklicevali shode za slovensko univerzo v Ljubljani. — Ogromen shod za slovensko vseučilišče se je vršil novembra 1901 na tehniki v Pragi. Udeležilo se ga je okrog 3000 čeških in južnoslovanskih dijakov in mnogo odličnih čeških prijateljev Slovencev. Predsedoval je shodu prorektor češke tehnike Hrásky, ki je govoril slovensko in češko in zavračal nemške ugovore proti naši univerzi. Poslanec Fiedler se je izrekel v imenu čeških poslancev solidarnega s slovensko zahtevo. Udeleženci so z velikim navdušenjem sprejeli resolucijo in izvoljena deputacija jo je izročila obema rektorjema praških vseučilišč s prošnjo, da jo takoj predložita naučnemu ministrstvu. Ne dolgo za tem se je ob udeležbi več tisočev vršil zopet shod v Pragi za slovensko univerzo. Sklical ga je slovanski klub; na njem je govoril češki poslanec Herold, od južnoslovanskih poslancev pa Gabrščček, Ploj, Žitnik in drugi. L. 1902. sta bila na Češkem dva shoda za slovanska vseučilišča, to je za češko v Brnu, za rusinsko v Lvovu in za slovensko v Ljubljani. En shod se je vršil v Strakonicah pri Plznu, drugi v Pragi. Tudi na shodih na Dunaju in v Pragi l. 1903. so Slovenci in Čehi najtesneje sodelovali.

Pa ne samo na shodih, ampak tudi v dunajskem parlamentu so češki poslanci stalno podpirali Slovence v boju za slovensko vseučilišče. 100 poslancev je podpisalo predlog poslanca Ivan Hribarja z dne 12. VII. 1907, ki vsestransko utemeljuje upravičenost zahteve po slovenski univerzi in hkrati zahteva takojšnjo otvoritev slovenske juridične fakultete v Ljubljani, za katero so učne moči že na razpolago. Poleg južnoslovanskih in rusinskih poslancev so podpisali ta predlog tudi češki poslanci. Žalibog je bil ta Hribarjev predlog brezuspešen. V teh letih je postajalo vedno bolj aktualno vprašanje habilitacije slovenskih docentov. Kje naj se slovenski znanstveniki, ki naj bi zasedli stolice na bodočem slovenskem vseučilišču, habilitirajo? 15. VI. 1907 se je vršil shod slovanskih akademikov v Pragi, ki so se ga udeležili rektor Hlava, profesorji Masaryk, Hrásky, Čelakovsky, Veliych. O vprašanju slovenske univerze je govoril dr. Mihajlo Rostohar. Tukaj je dr. Rostohar prvič poudarjal, da bi bilo najprimernejše, če se Slovenci habilitirajo na češki univerzi v Pragi. Leta 1908. so slovenski visokošolci v Pragi prosili akademični senat češke univerze, da omogoči habilitacije slovenskih docentov. L. 1909. je ljubljanski župan Hribar potoval v tej zadevi v Prago in razpravljal o tem z rektorjem češkega vseučilišča dr. Heyrovskym, ki je bil slovenskemu vseučilišču posebno naklonjen. Fakultetna sveta juridične in modroslovne fakultete sta se tedaj glede habilitacije slovenskih docentov v Pragi že ugodno izjavila. Češka univerza je tako šla v vsem na roko slovenskim znanstvenikom, ki so se pripravljali za znanstveno udejstvovanje na bodoči slovenski univerzi.

Žalibog so bili Slovenci tudi v vprašanju univerze razcepljeni. Strankarstvo v boju za slovensko univerzo se je poglobilo po državnozborskih volitvah l. 1907. Politični voditelji slovenske katoliško narodne stranke niso bili za habilitacijo slovenskih docentov v Pragi, kajti Praga, zlasti pa praška univerza jim je bila presvobodomiselna, saj so tam delovali taki apostoli svobodomiselstva kakor je bil tedanji profesor in kasnejši prezident Masaryk. Slovenska katoliška narodna stranka je bila za habilitacijo na Poljskem v Krakowem. Tu naj se ustvari slovenski vseučiliški provizorij.

Avstrijske vlade pa so priznavale upravičenost slovenskih zahtev, so obljubljale, dale pa niso skoraj nič. Še najbolj realen uspeh so bile državne ustanove za bivanje na inozemskih vseučiliščih, ki jih je dosegel za mlade slovenske znanstvenike ljubljanski vseučiliški odsek z županom Hribarjem na čelu. Na ta način so mogli v inozemstvo dr. Gojmir Krek, dr. Škerlj, dr Polec, dr. Kušej, dr. Pitamic in drugi.

(Iz razprave dr. Janka Polca: Ljubljansko višje šolstvo v preteklosti in borba za slovensko univerzo.)

Knafljeva ustanova

Slovenski oz. točneje kranjski študentje imamo na Dunaju svojo hišo. Nekoliko nenavadno to zveni. A dokumenti in postave to dokazujejo.

V prvem okraju, kjer je zbrana dunajska bogatija in cesarska našopirjenost, v središču mesta, v neposredni bližini dvorne opere in promenadne Kärntnerice imamo tudi mi svoje bogastvo. Kratke prečne ulice vežejo osrednjo dunajsko žilo Kärntnerice z manj prometno, a dosti lepo ulico Seilerstätte. Ob njenem koncu je jugoslovansko poslaništvo, ob začetku pa hiša kranjskih študentov. Velika štirinadstropna stavba leži na vogalu in sega skoraj v tri ulice. Napisi znanega reklamnega podjetja Mosse so razvrščeni po pročelju pritličja in še višje. »Eskulop«, založba medicinskih knjig, ima tu tudi svoje prostore. Veliko stanovanj, gotovo okoli dvajset ali še več ter drugih lokalov se nahaja v hiši. Zunaj izgleda stara, a vendar še lepo ohranjena, a znotraj imaš vtis, da je bila šele pred kratkim prenovljena. Gotovo spadajo tudi v njej stanovanja pod zakon o zaščiti najemnikov, vendar mora donašati lep denar. Vratar ti potrdi, da je hiša zapuščina župnika Knaflja; a na nadaljna vprašanja dobiš le nezaupne poglede ter lapidaren odgovor, da vprašaj na univerzi.

Pred približno 260 leti je zapustil to hišo in 3.000 goldinarjev župnik Luka Knafelj (Lukas Knaffel), Kranjec (natione Carniolus) kranjskim študentom. (Gl. v »1551«: Dokument naše malomarnosti). Večina kranjskih študentov je pred vojno dobivala te podpore. Tik pred vojno je bilo 30 štipendij po 1200 kron. S tem so dobro shajali, čeprav so na svojega mecena popolnoma pozabili, ali pa le megleno slutili, kdo je bil njih dobrotnik. Dobra mesta so zasedli vsi ti gospodje v novi državi in hitro pozabili na trdo študentovo življenje. Slovenski študent pa je živel svoje bedno življenje, bednejše od onega naših prednikov. Kmečki in delavski otroci so skoraj izginili iz slovenske univerze. Število onih, ki še zmorejo plačevati za svoje otroke inštrukcije, se krči. Študent bo kmalu prišel tudi ob ta tradicionalni zaslužek. Vsak dan postaja ugodnejši teren za razno barvane posestnike akademskih domov. A naše ljudstvo in naša zemlja potrebujeta danes bolj kot kdaj preje svobodnih, zgrajenih, odločnih ljudi. Slovenski meceni, ki bi zasigurali slovenskemu študentu tako življenje, da bi lahko sledil le svojemu spoznanju in srcu, bi bili danes nujnejši ko kdajkoli prej. Na prste ene roke bi jih lahko našteli, — a vendar še pozabljamo, da bi uresničili njih voljo. Zato ni čudno, da se morajo naši študentje pehati za plesnivo stanovanje ali pregodrnjano večerjo — a na Dunaju imajo veliko hišo, ki je po vseh paragrafih njihova in vendar ni njihova.

Leta 1918. smo prešli v novo državo, par let nato smo že sklenili z Avstrijo sentžermensko pogodbo, ki je uredila tudi terjatve obeh držav (zadnji odstavek člena 266 in člen 273), vendar je te terjatve natančnejše precizirala šele konvencija iz l. 1927. Ona popolnoma jasno določa, da pripade nepremično premoženje Knafljeve ustanove Jugoslaviji (čl. 3.). Tako so se vendar spomnili na ustanovo — a le tako rahlo, da ni za to nihče vedel. Zato je bilo treba še 5 let (nov. 1932), da je o priliki občnega zbora »Slovenskega krožka« na Dunaju njegov predsednik g. A. Gabrščček v svojem govoru zameril jugoslovanski vladi, da ni nič ukrenila, da bi Knafljeva ustanova služila svojemu namenu. Delegat jugoslovanskega poslaništva, ki je bil pri zboru navzočen, je poročal o tem poslaništvu. Zadeva je stopila v prvo fazo. Prične se podrobno iskanje. Kdo je bil Knafelj, kaj je zapustil, kako se glasi zapuščinsko pismo, kdo ustanovo upravlja, koliko donaša itd. Banska uprava, ki naj bi iskala informacij, odstopi zadevo rektoratu ljubljanske univerze — radi § 29. zakona o ustanovah — in na Dunaju čakajo zaman na pismo rektorata. Tako se je zadeva v novembru 1932 vzbudila, da je v decembru istega leta lahko spet zaspala.

Vendar po dveh letih zvedo za ustanovo slovenski študentje. Akademska akcija prevzame vso stvar v svoje roke. »Akademski glas« poroča o ustanovi. Po izidu poročila v »Akad. glasu« priobči g. A. G.-K. (Gabrščček) v »Pohodu« (št. 2, leto 1935.) članek o ustanovi in pristavlja, da se je bavilo z ustanovami glasilo naših akademikov le akademično, brez prave podlage. Nato sam navaja podatke o Knaflju — za oni čas, dosti važne. Oni so služili nadaljnjemu iskanju.

Akademska akcija je v nadaljnjem iskanju dognala važne ugotovitve, katere so šele pomagale, da je vsa zadeva stopila korak dalje. Dognala je, da je s strani Avstrije za terjatev Knafljeve ustanove merodajen avstrijski Bundeskanzleramt (oddelek za zunanje zadeve). Vse iskanje podatkov s strani banske uprave, univerze in poslaništva se sedaj nameri na Bundeskanzleramt. Intervencije v tem uradu se vrstijo od poletja 1935 dalje. Avstrijska vlada pa vedno odgovarja, da išče podatke in da jih bo sporočila, ko jih na merodajnih mestih najdejo. Dalje je Akademska akcija zvedela pri g. prof. Janku Polcu, da je bila sklenjena med Jugoslavijo in Avstrijo konvencija, ki je določila, da pripade Jugoslaviji premoženje Knafljeve ustanove. S to informacijo je dobilo vse iskanje šele pravi rezultat in zahteva po izročitvi ustanove pravno podlago. To svoje dognanje sporoči Akademska Akcija v Belgrad, v zunanje ministrstvo. Tu najdejo res konvencijo podpisano leta 1927. in jugoslovansko poslaništvo na Dunaju vpraša Bundeskanzleramt, zakaj se konvencija še do danes ni izpolnila.

Vse drugo je sedaj stopilo v ozadje in vsa zadeva se je koncentrirala okoli konvencije. Ta konvencija je bila sklenjena novembra l. 1927. na Dunaju in podpisana od tedanjega avstrijskega finančnega ministra in jugoslovanskega delegata g. dr. M. Ploja, današnjega podpredsednika senata. Ona popolnoma jasno določa v svojem 3. členu, v točki 3., da pripade nepremično imetje Knafljeve ustanove Jugoslaviji, pod pogojem, da ona izpolni namene te ustanove. Intervencije in urgence pri avstrijski vladi so se pričele in se ponavljajo vse do danes. Bundeskanzleramt išče razloge zakasnitve, a do danes jih še ni našel.

K vsemu temu bi morali omeniti še to, da je od januarja 1936 dalje dajal dragocene informacije Akademski Akciji tudi g. dr. Vilfan J., predsednik kongresa narodnih manjšin. Vendar na svoje zadnje pismo s 1. novembrom preteklega leta ni od Akademske Akcije prejel več odgovora. Škoda za tako omalovaževanje človeka, ki hoče pomagati slovenskemu študentu.

Ako resumiramo, obstoji danes ves problem Knafljeve ustanove v tem, **da se izpolni konvencija iz l. 1927.** O 3000ih goldinarjih, katere omenja oporoka, konvencija ne govori; sicer pa so oni tako ob inflaciji propadli. Ostane torej le hiša na Seilerstätte štev. 2.

Pot, po kateri je mogoče doseči to izpolnitev, **je le zunanjepolitična:** jugoslovansko zunanje ministrstvo — jugoslovansko poslaništvo na Dunaju — avstrijski Bundeskanzleramt (Äussere Angelegenheiten).

Vprašanje, ki bi s tem v zvezi moralo biti najprej razjasnjeno, je, **če je konvencija sploh stopila v veljavo.** Zakaj ona mora biti prijavljena, odobrena od obeh vlad in izmenjena. Če to še ni izvršeno, je tre-

ba najprej to doseči in šele nato je možna izpolnitev konvencije.

Te vrstice so imele namen, pokazati v glavnih obrisih historiat in današnje stanje Knafljeve ustanove vsem, ki jim je na tem, da slovenski študent živi. Njih naloga je, da to izpolnijo — a naloga slovenskih študentov, da na to pazijo, da stalno bdijo, da ne zaspi vse zopet v uradnih predalih. Zakaj, sicer se bo kmalu zgodilo, da bodo na slovenski univerzi študirali le še izkoreninjenci svojega naroda, ali pa, da bodo hrbtenice še bolj upognjene. Prvi bodo sicer hodili pokonci, a njih dom bo salon, dragi pa bodo res doma na naši zemlji, a njih duh bo izkrivljen in njih polet bo zatrt.

Ob premieri naše drame

Ivo Brnčić: Med štirimi stenami.

Ne veste, kako nestrpno smo pričakovali tega večera. Saj smo že tolikokrat premišljevali in ugibali te stvari: Naši mladi literati, katerih delo zasledujemo z neko tovariško pozornostjo, se mnogo vbadajo s pripovedovanjem o naši zemlji, o slovenski vasi, o malem človeku, ki je prebil vojno. Poskušajo se s težkimi in po premogovem prahu dišečimi podobami naših fabriških delavcev, rudarjev s črnih bregov. Nekateri so s temi svetovi tesneje zvezani in jih poznajo; drugi, odmaknjeni, se morajo trudoma vživljati vanje in omahujejo. Vse prav, naša zemlja, tovarna, vojna, to so najvažnejši problemi našega življenja, najbolj pereči, socialno najtehtnejši.

Res je, da so to n a š i problemi. Študiramo jih, primerjamo številke, z bolečino in kritiko zasledujemo delo tistih, ki so za vse težko odgovorni, vidimo in vsepovsod postavljamo te probleme, te osnove slovenskega vprašanja. Naše skupno delo, naša borba, naša ideološka samovzgoja, vse to velja predvsem tem širokim problemom slovenske realnosti, kmetu in delavcu. In vendar — mi sami študentje naše univerze, mi danes po veliki večini nismo ne kmečki ne delavski otroci. Iz hiš smo, kjer otrok ne ve dobro, kaj je to glad, ne čuti mraza, skrajne socialne zapostavljenosti, pa vendar iz hiš, kjer danes tudi ni lahko in preprosto, biti mlad. Iz hiš, v katerih ni zdravja, ni širokih obzorij in ustvarjajoče skupnosti, mi smo iz hiš, v katerih odmeva en sam odločen glas, velja ena sama volja, volja gospodov inšpektorjev Galetov. Iz hiš, v katerih za mlado vejo ni sonca in zraka, v katerih zadevajo vsi vzponi in napori mlade duše ob — štiri stene. Nihče ni tu prisluhnil, nihče ni naslikal, kako čudno vegasta je včasih pot teh mladih malomeščanskih sinov in hčera v življenje, do sebe, do sveta, do ... slovenskih problemov. Ko si pa že tam doma »vse tako strašno izpridi ...«

Ivo Brnčić je prisluhnil. V gnevu in bolesti nam je izkričal v sliki enega samega popoldneva toliko grenkega iz teh hiš, toliko tega majhnega, prikritega galetovstva, da je peklo. Kot, da stoji nad teboj brezobzirni psihoanalitik in ti odkriva napol zaceljene rane. Ti pa ob spominu — trepečeš in prav zaradi tega veš, da si morda vse to prebolel komaj na pol. Veš, da je veliko tiste more izza štirih sten obležalo nad teboj, da si še zdaj morda prav zato slabši kot bi moral biti, če naj bi bil sposoben za svoje delo. Veš, da je tudi galetovstvo — slovenski problem.

Najstarejši, Andrej. Pred šestimi leti je zapustil dom, v katerem je čutil, da ne more rasti in se dotipati do sebe. »Prekinil« je s tem domom in se posvetil drugim nalogam. »Fantast«, »prenapetež«, »anarhist«, »rovar«. — Ne vemo, kakšno je njegovo delo. Je ubral pravo pot? Je mogoče kar »prekiniti« z domom? Tu morda to ni važno, vsaj nocoj ne. Tu vemo predvsem: sam, obupno sam, brez pomoči in dobre besede od kjerkoli je moral ubrati to svojo pot. In drugi, Pavel. Ali res mislite, da ni na tucate med nami teh nesrečnih Pavlov z izbičanimi živci? Teh triindvajsetletnih razvalin. Študent, zaradi nesreče pri izpitu faliran študent, brezposeln. Pavel ni imel moči za okolico, ki jo je čutil vso proti sebi. Ta bledi trepetajoči fant bi rabil opore, pomoči, ne pa samega strahovanja, obsojanja, pritiska. Pavel je podlegel. Ne prenese več zavesti o sebi. »Kaj vrtaš vame? Vsi me samo grizete! ...« Pavel si ne more več trezno iskati svojega odgovora na vprašanje, kaj zdaj, kako najti neko možno življenje. Ven, odtod? Pretrgati z vsem? »Vem, vem, toda zato mora biti človek zdrav« ... In končno dekle, Stana. Prej plašno, zagrenjeno dekletce, zaprto brezbarvno bitje. Ko je prišla prepozno iz šole, je bila zlasana do krvi. Zaprla se je na podstrešje in se čisto resno hotela obesiti. Zdaj je uradnica, plačuje svojo sobo in gleda na svoj dom mirneje, »praktično«. Bolj jo pusté pri miru, ker vidijo, da ne reagira, da je čisto vseeno, če govorijo ali molčijo. Tudi Stana je po svoje, kot pasivno dekle, prekinila z domom in prišla do prve svoje odločitve. Poročila se bo, pa o tem domači niti ne slutijo. Tu ni več kraj zanjo. Po svoje hoče živeti.

In prav za to gre: če hoče kdo od teh mladih ljudi živeti po svoje, uveljaviti vsaj enkrat svojo voljo do življenja, tedaj se mora prebijati skozi tisoč ovir, da se mu vse pristudi, ali se odtrgati nasilno, mrzlo, ali pa se zlomiti in razdrobiti na kosce. Dom, velik del tega doma je proti njemu ,mu ne da živeti. Ne, ni kar tako lahko in preprosto, biti mlad in kam stremeti, tudi v teh solidnih hišah ne. Predreti te štiri stene in se znajti pred velikimi, pred pravimi vprašanji mlade inteligenčne generacije, pa biti še zmerom močan, še zmerom zdrav, še zmerom mlad ...?

To nam je pokazal Brnčić. Zato je za nas še tu zmagal. Ta večer nismo vprašali ničesar drugega več. Ali je vse to dobro zgrajena drama? So te osebe pravilno risane? Nismo še mogli z vsem tem biti v teatru. Vse preveč je bila Stana za nas čisto prava, ena izmed resničnih Stan, vse preveč nam je šumel v ušesih Pavlov strel, vse preveč je bil Andrej zares Andrej in ne oseba v drami, da bi mogli biti kritični. Gotovo, gotovo bomo še govorili tudi o tem, čakali bomo na ocene v revijah, obravnavali vse do podrobnosti v svojem dramatskem krožku. Nemara bomo tudi tu še pisali o umetniškem oblikovanju, o lastnostih »prvenca«, o osebah, psiholoških utemeljitvah itd. In gotovo bo največ in najbolj do kraja moral o tem premišljevati Brnčić sam; saj bo gotovo enim Andrej neživljenjski pridigar, Stana medla, drugi bodo pogrešali matere, metali na cesto staro teto, cvilečo pošast, nekaterim bo stari Galé vendarle preveč zgolj negativna podoba. Kritizirali bomo vse, zgradbo, preveč suhe in le razumske odnose med osebami, mnogo bomo govorili o Krleži in Glembajevih. Toda danes nam ni šlo za to. Za danes smo hoteli le malo razumeti, odkod to, da na premieri nismo utegnili tako gledati. Dva, tri prizore še. Potem nas je potegnilo. Potem nismo bili več v teatru, bili smo med štirimi stenami. Nismo tehtali, ob teh Andrejih, Stanah, Pavlih, pred temi Galeti smo — trepetali. In protestirali.

Pridobivajte novih naročnikov!

Marko Gabor:

Diogenov: stopi mi s sonca

Ko sta se šla Diogen in Aleksander sonce in zemljo, bi bil jaz rad poleg. Zakaj! Da bi izrabil ugodno priliko in bi udaril Diogena v obraz. Hitro, nepričakovano in močno, da bi ga prehitel z odgovorom: Stopi mi s sonca. Nato bi pokleknil pred Aleksandra Velikega, poljubil bi mu palec na nogi in bi mu rekel:

»Veliki vladar! Nisem človek tega veka in se bom tvojo slavo učil na pamet mnogo stoletij za teboj. Pa vendar poslušaj rajši mene, kakor onega starca Diogena, ki se mu je zmešalo.« Tedaj bi jecljal: »Aleksander Veliki, vse tisto bogastvo, katero si namenil Diogenu, preden si ga vprašal, daj meni. Lepo prosim, milostni vladar. Glej, tam daleč v Iliriji je mesto, ki se bo imenovalo Ljubljana. Tu bodo knežji dvorec spremenili v visoko šolo po zgledu kulturnih narodov. Veš, mladi inteligenti bodo ponosno korakali v veliko stavbo, z rokami v žepih in s klobuki po strani. Hodili bodo srebat vse tajne zemeljske in skrivnosti antičnega veka. Vi vsi,« bi se jaz rad priliznil Aleksandru, »boste postali veliki, še oni starec v sodu. Res.«

Tedaj bi mu razložil, da se je tudi meni nekako posrečilo priti do srebanja. Rekel bi mu, da bi jaz hodil tudi brez klobuka v veliko stavbo, ki bo postala sčasoma sila premajhna, ker se bo pomnožilo število ukaželjnih zemljanov, posebno meščanov in bodo vladarji rade volje skakali na pomoč in zidali nove in zopet nove stavbe, da omogočijo srebanje v veliki meri. Jaz se bom pa tedaj priklatil s kmetov, poln trahoma, ostudnih tvorov po nogah in v obleki, smrdeči po stelji. Nič ne bi skrival, tako bi mu rekel.

Za tiste zaklade, ki jih je namenil starcu v sodu, bi pa jaz najel stanovanje, hodil bi na obede in večerje, pa tudi za vsako premiero bi odložil dva obula. Knjige bi si izposojal. Vse po pravici bi mu povedal in vem, da bi on zgubal med obrvmi kožo in me radi moje skromnosti pokaral. Jaz bi mu pa zaupal, da je še eden iz naše vasi, ki bi tudi rad prišel v Ljubljano srebat za mano, pa prav tako smrdi po stelji kot jaz. Na srebanje pa tako ne moreva hoditi. Z njim bi delil rad.

»Silno sem talentiran, veliki vladar in bom še postal sila oster retor med pastirji, ko bom majhen. Vedi, da bo moja govorniška sila še ostrejša od Demostenove, ki se je prej toliko ukvarjal s kamenčki in sekirami, da je potem tako ostro nastopil proti tvojemu očetu. Meni tega ne bo treba.«

Za primer mojega govorniškega daru bi mu deklamiral Robovo: »Pekel ali sprehod po rovih kemičnega instituta.« Patetično bi govoril in bi pri tem z rokami kazal.

> Zahteval to je proračun pristranski
> slovenska beda in stvari prikrite,
> ki bolj smrde kot H_2S neznanski.

Veliki bojevnik bi pri tem potegnil meč, naredil v vse vetrove znak in bi sunil sod z Diogenom v morje, ki je prav tedaj — kakor vemo — močno pljuskalo v obalo. Prijel bi me pod roko in bi mi pravil o svojih avanturah in mi opisoval in poudarjal malenkosti, da jaz ne bi česa pozabil v svojih govorih.

Šla bi k njegovi potniški blagajni (on je bil namreč tedaj na bojnem potovanju, kakor zmeraj, a k Diogenu je vseeno stopil, da bi bila tudi filozofska panoga zastopana v njegovi zgodovini).

V svojem šotoru bi mi ponudil svoje ležišče. Gotovo bi me prepustil nekaj časa negi svojih divnih služabnic. Jaz bi pa vznak ležal, strmel v njihove okretne postave, ki bi se premikale po šotoru in pahljale vame prijeten vonj egiptovskih rož. Širil bi duhovne nosnice in bi užival.

Tedaj bi namignil Grkinji, naj pristopi. Ona, v beli tanki obleki bi se sklonila nad mene, s priprtimi trepalnicami bi me gledala v oči in bi se ji nobena poteza v obrazu ne spremenila, kakor se ne spremeni nobeni ženski ob takih prilikah.

Dojemal bi v svoje duhovne možgane vse, čelo, oči, nos, ah da, grški nos, zobe, vse, in ona bi me gledala. Dobremu govorniku je sila potrebno poznanje antičnih žen in to bi Aleksander vedel.

Prepričan sem, da bi mi vse to Aleksander dopustil, ker bi bil pač le duhovno prisoten. Nato bi mi podaril svojo potniško blagajno in jaz bi zaklad zakopal in bi si zapomnil kraj do svojega telesnega vstajenja in do svoje zrelosti za srebanje.

To sem si nekoč mislil in o tem so zvedeli tudi drugi. Bogme mi je žal, da sem sploh kaj mislil. Če kje sedem v kot in si naročim četrt, začnejo pri mizah takoj stikati glave, se hehetati in me po strani pogledovati. Penzionisti so to in kvalificirani duhovni delavci vseh vrst. Diogena, ideal ne vem kakšnih kreposti, da bi udaril in pregovoril Aleksandra na svojo stran! Reva.

»Učil bi se rajši antične kulture, starih modrijanov in njihovega pomena za današnji čas. To naj bi bil človek, mlad, ki bi z enim samim poljubom Aleksandru na nogo prodal Diogenovo prostost! Fej bagaža!«

Vstajali so od miz, zabuhli, z debelimi trebuhi, si odevali suknje in odhajali. Da, tudi oni so so učili modrijanov in tudi druge so učili o njih in se redili in postajali penzionisti. Diogen pa ni postal nobeden. Nobeden še ni dejal: »Stopi mi s sonca«, ko ga je vprašal v življenju »Aleksander«, kaj hoče. S sodom vred je sleherni trepetal in buljil v »Aleksandra«: denar, denar. Tedaj nisem vedel, ali bi se učil starin in posnemal Diogena kot oni, ali bi ga udaril kakor sem mislil. Za trenutek sem pomislil, nato bi pa udaril Diogena dvakrat, hitro in nepričakovano.

Zdaj smo spoznali: Volilna demagogija

Dva milijona. Je to uspeh? Za nekatere bo. Nam slovenskim študentom pa sta dva milijona odmaknila naše vizije o skorajšnji lepši usodi slovenskega naroda v bodočnosti in sta nas postavila v trdo realnost sedanjosti.

(»1551«, št. 17, 19. IV, 1937.)

Dne 17. marca t. l. (v 20. štev. III. leta) govori »Straža v viharju« na četrti strani o letošnjem uspehu Akademske sekcije. Natančnejše povedano, govori o uspehih predsednika A. A. ali še točnejše, govori o uspehu ljudi, ki jim s fanatično nekritičnostjo sledi.

Ne bi odgovarjali, če ne bi upali, da nam bo mogoče vsaj v tej obliki povedati resnico o »uspehu«. Ne bi govorili ljudem, ki kot da ne smejo kritično gledati pišejo po nujnosti, če ne bi upali, da bo morda že vendarle koga od njih sram, če ne bi imeli vsaj nekoliko upanja v te ljudi vsaj za potem, ko se bodo v gmotnem oziru osamosvojili. Ne bi pisali, če se ne bi pri enem delu naše mladine tako očitno pokazal greh, ki je za njimi: vzgajanje v laži in hinavstvu. In predvsem, ne bi pisali polemike, če bi mogli povedati vse to v drugi obliki.

»Straža v viharju« piše: »... Novi odbor A. A. predvsem pa sedanji predsednik, je takoj uvidel, da naša univerza glede prostorov životari in se njene fakultete oz. instituti nahajajo v žalostnih razmerah .. Na podlagi vseh ugotovitev si je moral odbor začrtati linijo, po kateri se bo najuspešnejše približeval našemu skupnemu cilju: popolni univerzi. Ta pot je sistematizacija potreb, zaporednost, po kateri je treba graditi fakultetam in oddelkom primerna poslopja. Predsednik Derkač je temu ustregel in na podlagi proračunskih možnosti sestavil vrstni načrt, ki je bil v tem listu že objavljen s podrobnejšo razlago. Vrstni načrt predvideva dokončno izgraditev naše univerze, ki naj se izvaja postopno, v treh etapah.

I. Tehnika: kemični institut, hidrotehnični laboratorij, rudarski oddelek, strojni oddelek, elektrotehnični oddelek.

II. Klinika s predhodno dopolnitvijo medicinske fakultete.

III. Centralno poslopje in ostale fakultete.

Vrstni red je bil sprejet že januarja na seji odbora A. A., na informativnem sestanku A. A. predočen slušateljem, predložen rektorju in končno ga je predsednik 6. februarja izročil v vednost obema slovenskima ministroma v Beogradu. **Z realizacijo prve zahteve — dosego kemičnega instituta — je vrstni načrt za izpopolnitev univerze afirmiran!**

... Sedanji predsednik, kakor tudi večina odbornikov ima dober namen, se zaveda odgovornosti in dela. Dokaz temu je kemični institut, ki se bo začel graditi sredi leta. Zloba tistih, ki jim popolna slovenska univerza ne diši, bo razgaljena prej, kot si predstavljajo.

... Prvi korak je storjen. Nam vsem pa bo v bodrilo, da složno delo podere vsako zapreko, da odgovorni činitelj, če hoče, mnogo doseže, in da ima sedanja vlada razumevanje za naše zahteve. ... Z ozirom na prejšnja leta lahko ugotovimo: upravičene zahteve slovenske univerze so v Belgradu vendar že začeli upoštevati!«

Naš odgovor more biti že v sami sliki njih govoričenja.

Ob zadnjih volitvah v A. A. nas je presenetila grupa katoliških akademikov s širokim in odločno postavljenim programom: Do l. 1940. popolna univerza. Izdali so resolucijo, preplavili so univerzo z letaki. Povdarjali so v svoji resoluciji: »Hidrotehnični laboratorij, kemični institut in Knafljeva ustanova so potrebe, katerih uresničenje hočemo v letošnjem (bodočem) proračunu. Potrebe naše univerze so jasne, dokazane, nujne (po gornjem poročilu »Straže« je moral predsednik — ki si je kot svoje glasilo izbral prav to »Stražo« — šele uvideti, da naša univerza glede prostorov životari. Op. ref.). Ako jugoslovanska vlada tem najnujnejšim potrebam naše univerze ne bo zadostila v letošnjem proračunu, proti našemu prepričanju, da namenoma zapostavlja našo univerzo, ne bo imela izgovora!«

Ta program »katoliških akademikov« smo sprejeli vsi, toda ne za volitve. Sprejeli smo ga kot dolžnost, ki nam že danes nalaga izvajanje konsekvenc.

In vi? Kaj smatrate, da smo vaš minimalni program za letos dosegli? Hočemo zopet primerjati?

Že v rednem proračunu je napovedana: uredba o osnovanju umetniške akademije v Beogradu, uredba o osnovanju komercialne visoke šole v Beogradu, glasbene akademije v Beogradu, srednje šole za upodabljajočo umetnost v Beogradu in srednje strokovne šole v Beogradu. Gradili bodo še nove gimnazije v Beogradu, Kruševcu in na Cetinju.

Se bo slika spremenila, če navedemo še pooblastila iz amandmajev? Teh amandmajev, ki vam predstavljajo uspeh in uvidevnost. »Prosvetni minister se pooblasti, da sme s pristankom ministrskega sveta najeti 20 milijonsko posojilo za zgradbo prosvetnega ministrstva v Beogradu, 15 milijonsko za dograditev in inštalacijska dela v zgradbi državne tiskarne v Beogradu, 6 milijonov za dečjo kliniko pri medicinski fakulteti v Beogradu, 5 milijonov za zgradbe, ki jih rabi veterinarska fakulteta v Zagrebu, 2 milijona za novo zgradbo kemičnega instituta tehniške fakultete v Ljubljani, 3 milijone za dograditev I. realne gimnazije v Beogradu in 1,1 milijon za dograditev I. ženske real. gimnazije v Beogradu.«

Beograd 11 zgradb, Zagreb 1, Ljubljana 1 zgradbo.

Ali če pogledamo celotne kredite samo za univerze: Beograd 43,3 milijone, Zagreb 20 milijonov in Ljubljana 2 milijona.

Poglejmo še nazaj. Beograjska univerza je dobila od l. 1919. do l. 1934. izrednih kreditov za zidave 121,4 milijonov (ne vštetih bogatih reparacijskih zneskov), zagrebška 57,3 milijonov in ljubljanska univerza komaj 10,7 milijonov.

Ali: dosedaj Beograd 61%, Zagreb 30%, Ljubljana 9%, letos Beograd 66,3%, Zagreb 30,6, Ljubljana 3,1%.

Povedali smo že v svojem listu: »Svoje zahteve smo postavili kot del slovenskega političnega vprašanja. — Prevzeli smo s tem težko odgovornost, da bomo morali v slučaju neuspeha izvajati konsekvence. Druge poti ni.«

Druge poti res ni. Tudi ne za vas vse, ki nas pustite danes v težki borbi same. In vendar, odgovornost je pretežka, da se ne bi borili in čeprav — sami.

Preberite še enkrat zadnji odstavek svojega članka in primerjajte ga s svojim letakom. Zakaj ste postavljali zahteve in pisali resolucije? Ni bilo onega uspeha, ki smo ga mi vsi hoteli kot minimalnega.

To veste tudi vi sami. Toda saj vi ne služite stvari, ki govorite o njej. Vi služite ...

Ne, vaša pot je napačna, ni akademska in ni slovenska. Je vaš položaj res tako slab, ste res taki reveži, da ne morete imeti nobene svoje volje? — Izvajajte konsekvence!

Zgodovina slovenskega agrarizma

(O predavanju univ. prof. dr. M. Kosa v »Njivi«.)

Ob sodobni dinamiki življenja narodnega občestva, prepletenega s perečimi gospodarskimi, socialnimi, kulturnimi in političnimi problemi, nas naše spoznavanje teh problemov sili, da razkrivamo in proučujemo našo preteklost, da zajamemo v njej vse tisto življenje slovenskega naroda in zlasti njenega glavnega predstavnika, kmečkega ljudstva, ki se je izlilo po tej zemlji v sto in stoletjih. Pri tem proučevanju nas ne zanimajo samo neživljenjski in suhoparni podatki o raznih zgodovinskih dogodkih, temveč bi hoteli prodreti do vseh vzrokov in povodov, ki so spreminjali gospodarske oblike in družbene odnose v preteklosti ter do vseh socialnih gibanj in duhovnih tokov, ki so nam ostali kot sadovi in slika življenja, ki ga je preživel slovenski kmet, odkar je prvič kot polnomad stopil na to zemljo. Tako pisane zgodovine o slovenskem narodu še nimamo.

V predavanju o zgodovini slovenskega agrarizma smo spoznali zunanji okvir, v katerem se je razvijalo in spreminjalo življenje slovenskega kmeta od prve naselitve do največjega socialnega gibanja, kar jih pozna slovenska zgodovina, kmečkih puntov. Pred nami so se razgrinjala širna obdobja preteklosti. Sociološko še amorfna truma polnomadskega ljudstva je posedla širne, že od prej kultivirane predele zemlje in se ustalila na njej. Takrat, od 7.—9. stol. se je izvršil prvi veliki zgodovinski dogodek, nastala je slovenska vas. Kmalu je sledil za poznejši razvoj važen moment: nemško naseljevanje med Slovenci. Povečana gostota je ljudstvo prisilila, da je že kultivirano zemljo smotreno razdelilo. Zasajeni so bili prvi mejniki med njivami, dočim je ostala druga zemlja še dolgo skupna last. Družbeni razvoj, ki je nastal kot posledica gospodarskih sprememb, je spremenil družbene odnose in nastal je nov stan nesvobodnih kmetov, tlačanov, ki je pozneje zajel vse slovensko kmetsko ljudstvo. Novo družbeno stanje označujejo gosposki dvori (ki so jih v 12. stol. zamenjali utrjeni gradovi), katerim so obdelovali zemljo hlapci in dekle, in pa dajanje zemlje v zakup, za kar je moral tlačan dajati zemljiškemu gospodu desetino in delati tlako. Razmerje med zemljiškim gospodom in tlačanom je določevala stara pravda, zapisana v urbarjih, ki je bila čez stoletja geslo kmečkih puntarjev. Vse te gospodarske in družbene spremembe, ki so nastajale tja do 12. stol. ter silna ekspanzivnost kmečkega ljudstva, ki ji je sledilo drobljenje kmetij, nosijo v sebi klice bodočih gibanj, ko je kljub prodiranju poljedelskega življa v še neobdelane gozdnate, višinske in močvirnate predele nastajal nov družbeni sloj: kmečki proletarijat. Tako stopamo v 15. stoletje, v dobo, ko se je naturalno gospodarstvo umikalo denarnemu. V tem in naslednjih stoletjih imamo na eni strani že kmeta brez ali s premalo zemlje, kajžarja, na drugi pa kmeta, ki ni samo suženj svoje zemlje, njene skoposti, uim, suš in slabih letin, temveč že postaja tudi suženj kapitalizma. Vse to pa je vodilo slovenskega kmečkega človeka v največje socialno gibanje slovenske preteklosti, v boj za staro pravdo.

V tem okviru je potekalo življenje našega ljudstva v stoletjih, ko je kmet spreminjal zunanje lice zemlje in ko so se iz sociološke amorfnosti začeli razvijati novi sloji, ko se je spreminjala družbena struktura, v kateri je bil slovenski kmet socialno in pozneje tudi narodno zatiran. V znamenju borbe za socialno in s tem narodno osvoboditev je potekalo življenje slovenskega ljudstva. V vseh teh stoletjih vidimo kmeta kot nosilca vseh gibanj do današnjih dni. To je tudi velika vsebina zgodovine slovenskega naroda. —lj.

Neodvisna akademska menza

V eni prejšnjih številk smo obširno govorili o lanskih naporih in možnostih za neodvisno akademsko menzo. Danes se je položaj bistveno spremenil v toliko, da je **fond dijaške bolniške blagajne že narasel na 12 milijonov dinarjev. S tem je torej tu možnost brezobrestnega posojila za menzo. Z gotovostjo pričakujemo, da bo univerza takoj storila vse, kar je treba, da se ena naših najnujnejših zahtev uresniči!**

Z zagrebške univerze

V dobi šestojanuarske diktature, ko se je vsako politično in kult. delo študentov v kali zatiralo, so bili na zagrebški univerzi strokovni klubi pozorišča političnega in kulturnega udejstvovanja. Danes so razmere nekoliko drugačne. Na zagrebški univerzi je cela vrsta kulturnih, pa tudi dve čisto politični organizaciji: »Sveučilišna organizacija b. H. S. S.« in »Samostalni akademski klub Seljačke demokracije«. Zato se je letos pojavila med akademiki na zagrebški univerzi težnja po depolitizaciji strokovnih klubov. Politiziranje v strokovnih klubih je onemogočilo vsak poizkus borbe za izboljšanje ekonomskih pogojev hrvaškega študenta in vsako resno strokovno delo. S programom depolitizacije strokovnih klubov je nastopila organizacija b. H. S. S.

Tej težnji pa se je zoperstavila »Hrvatska nacionalna liga«, ki jo tvorijo pristaši frankovskega pokreta, ki ga vodi dr. Buč. Ta grupa je znana po svojih objestnih metodah in se v tej smeri udejstvuje tudi na nestudentovskem terenu. Tako so demolirali knjigarne, preprečevali predavanja, dejansko napadli tajnika »Gospodarske sloge« Rudolfa Bičanića. Pred nedavnim so se pristaši Lige zlasti izkazali pri znanih dogodkih ob demoliranju uprave dr. Mačkovega glasila »Hrvatski dnevnik«. Liga je v začetku letošnjega leta ob volitvah v strokovne klube postavila nasproti listom organizacije b. H. S. S. svoje liste, pozivajoč vse akademike v borbo proti »judomarksistični nevarnosti«. Na ta način se je posrečilo razbiti vrste H. S. S. z motivacijo, da se bori proti levi nevarnosti, dasi akademiki levičarji letos niso nastopali s svojimi listami, ampak so pozvali vse akademike, da glasujejo za demokratske liste organizacije b. H. S. S. V tej borbi proti H. S. S. je Liga v večini strokovnih klubov zmagala. Vendar kakor gledamo položaj danes, so bila gesla Lige navadna volilna demagogija, kajti večina strokovnih klubov, ki so v rokah Lige, ni pokazala na strokovnem polju nikake aktivnosti. Po razpadu Interkluba nima zagrebška univerza skupnega organa, ki bi strokovne klube med seboj vezal.

Na kulturnem polju se udejstvuje zlasti klub naprednih akademikov »Svjetlost«, ena številčno najmočnejših kulturnih organizacij na zagrebški univerzi; dalje klub slovenskih akademikov »Triglav«, klub Črnogorcev »Vardar« itd.

Iz vsega tega razvidimo, da strokovno delo na zagrebški univerzi radi teh političnih borb med organizacijo b. H. S. S. in Ligo trpi. Pozdraviti pa je težnjo po depolitizaciji strokovnih klubov, ker le ako se bodo iz strokovnih klubov izločila strankarsko politična prerekanja, bo mogoče hrvaškim akademikom začeti borbo za njihove strokovne in stanovske interese. Na vseh demokratsko usmerjenih akademikih zagrebške univerze je, da to izvedejo.

Češki in slovaški dijaki v borbi za mir

Češkoslovaški dijaki so bili vedno iskreni borci za mir in demokracijo. Na ženevskem kongresu so bili številno in reprezentativno zastopani. Med več kot 60 delegati iz Č. S. R. so študentje predstavljali vse politične, nacionalne in religiozne pokrete.

U. S. Č. S. osrednja zveza študentov v Č. S. R. in obenem njihova oficielna organizacija igra veliko vlogo v gibanju za nedeljiv mir, za kolektivno varnost in demokracijo. Njihov najnovejši dnevnik »Studentské Noviny« kaže, kako se študentje v Č. S. R. brigajo za te probleme poleg svojih čisto študentovskih problemov.

Glavne točke programa njih mirovnega dela so: uresničenje ženevskih resolucij in tesno sodelovanje z češkoslovaškimi manjšinami. Zadnje poročilo o tem delu pove, kako je to sodelovanje plodno: »Da bi prijateljski odnosi, ki so se navezali v Ženevi za časa svetovnega kongresa mladine, trajali naprej, so se zastopniki češkoslovaške, nemške in madžarske mlade generacije zbrali v Moldavi. Glavni predmet njihovih diskusij je bila želja, da se manifestira njih volja po medsebojnem razumevanju, po izboljšanju njihovih odnosov, in diskusija o temeljnih problemih tičočih se različnih narodnosti naše republike.«

Prijateljsko sodelovanje čeških in nemških študentov

Na iniciativo dr. Alice Masarykove, hčerke predsednika Masaryka, in češkoslovaškega ministra prosvete dr. Franke so češki študentje povabili na počitniške tabore nemške študente iz Č. S. R. Rezultat teh skupno preživetih počitnic so bili tesni prijateljski odnosi in v znak zahvalnosti za takratno gostoljubje so sedaj nemški študentje pozvali svoje češke kolege na družabni večer, ki so ga priredili v praški študentski menzi.

Večeru so prisostvovali zastopnik češkoslovaškega ministrstva prosvete in zastopnik ministra zunanjih zadev, rektorja obeh praških univerz, številni profesorji in vodilni predstavniki študentovskih organizacij. Pozdrave ministra dr. Franke, ki je izrazil svoje veselje radi dobrih odnosov med češkimi in nemškimi študenti in obljubil znatno pomoč, da se to prijateljstvo še bolj poglobi, je izročil rektor Karlove univerze dr. Weigner. Izrazil je obenem svoje zadovoljstvo, da se študenti obeh narodnosti tako prijateljsko sestajajo in dajejo s tem primer stari generaciji, kako se more sreča obeh narodov zasnovati samo na prijateljskem skupnem življenju obeh narodov. — Po uradnih govorih so se skupno prepevale češke in nemške pesmi. Zdaj bo na vrsti poziv s strani čeških študentov in s polno pravico smemo upati, da je to začetek izravnavanja narodnostnih trenj in iskreni poizkus češko-nemškega sodelovanja.

Univerzne svoboščine

J. L. Hromadka, profesor protest. teologije na praški univerzi, je objavil pred kratkim članek, komentar k manifestacijam nekaterih nemških »nacionalističnih« akademikov v Pragi proti prof. Kelsenu. Člankar opozarja na nevarnost, ki preti univerzitetnim svoboščinam:

»Na različne načine se je vse to tolmačilo. Nekateri so to tolmačili kot hitlerjansko provokacijo. Nekateri so to ostro obsojali, drugi so samo kritizirali. Medtem je javnost nekaj čisto pozabila, to je nevarnost, ki s te strani grozi univerzitetnim svoboščinam. Malo je danes ljudi, ki se zanimajo za mogočnost svobodnega izražanja v donosu znanosti. Javno mnenje ni postavilo v okviru tega dogodka vprašanje obrambe znanstvenega dela in svobode na univerzi. Javno mnenje ni bilo v tem vprašanju razdeljeno na dva tabora: na one, ki so za in na one, ki so proti tem svoboščinam. Fronte so bile politično opredeljene: za hitlero-fašiste in za demokrate.

Profesor Kelsen je v svojih predavanjih zastopal demokratsko ureditev države. Njegovo pojmovanje prava in države je bilo demokratsko. Henleinovi pristaši, študenti, so ga hoteli z demonstracijami prisiliti k molku. Danes lahko ugotovimo, da se o pravici znanstvenika do svobodnega mišljenja govori samo še iz spoštljivosti. Univerze niso danes več tribune velikih borb razuma in svobodne kritike.«

Arhitekt Neidhardt razstavlja

Opozarjamo tovariše na razstavo zagrebškega arhitekta Neidhardta v Jakopičevem paviljonu. Neidhardt je razstavljal doslej v Zagrebu in Sarajevu in je povsod zbudil pozornost strokovnih krogov. Vstopnina za dijake Din 2.—.

KOLEGICE IN KOLEGI!

Društvo medicincev v Ljubljani sklicuje za ponedeljek 12. t. m. ob 10. uri dopoldne

ZBOROVANJE VSEH ŠTUDENTOV

ljubljanske univerze, da jih informira o pomenu nove medicinske uredbe, o zahtevah in akciji medicincev vseh treh univerz gledé te uredbe.

Ivan Rob:

Pekel ali sprehod po rovih kemičnega instituta

(Konec.)

Tja v drugo jamo, kjer krdelo jadno
v posodah znanstveno si juho cmari,
prišla sva. Tu ozračje smradno

obdaja nje, ki duh jim strumno gazi
po vseh skrivnostih, ki jih zemlja krije,
zato skrivnostni so i njih obrazi.

Tu delo poje svoje simfonije;
nihčè duha z lenobo tu ne kvari,
prodreti vsakdo hčè v skrivnost kemije.

Ker zvedeti želim kaj ta si vari,
kaj oni si naliva v epruveto,
pristopim k njim, da bliže bil bi stvari.

Devica — v jami tej jih je nešteto —
mi razloži, a z glasom tak jokavim,
da od sočutja je srcé prevzeto.

Kaj vzrok besedam je tako solzavim
premišljam. Ker ne najdem pojasnila:
»O mojster, jasna luč razuma,« pravim,

»s čim se je ta devica pregrešila,
da mir, ki tiho ji z obraza seva,
je s svojim glasom kruto porušila?«

A on: »Velika res je njena reva,
a greh še večji. Glej, vso to družino
teži ta greh, ki v njej se razodeva.

Ljubezen je bilà, ki v to jazbino
zvodila njo je, druge je speljala,
da so pogreznili se v to globino.

Ljubezen, ki je vernim moč dajala,
jih v katakombah je takó prevzela,
da jim namesto sonca je sijala.

Ljubezen do naróda in do dela
moči jim daje, daje jim opore,
ko jim država je podporo vzela.

Le s to ljubeznijo vzdržati more
ta truma zvesta. Moč je v trdni veri,
da čas porušil bo vse té zavore.«

Bridkó v srcé beseda ta mi meri.
Razjokam se. Od teh, ki tu so zbrani,
zagodrnja nekdó: »Le kaj se cmeri?

Dovolj že vlage luknja ta nam hrani.
Brez solz njegovih smo do zdaj vzdržali,
vzdržali bomo še, če smrt ne brani.«

Zasmehovanje to mi dušo žali.
Zbežim. Po kljuki bližnji roka segne,
zašel sem tja, kjer H_2S se pali.

Kar smrad gnilobni me v nosnice dregne,
zrahlja mi sklepe, sapo mi ukrade;
po meni noč rokó temačno stegne
in padel sem, kot truplo mrtvo pade.

Predavanje o ženskem spolnem življenju

Univerzitetni zdravstveni fond javlja: V torek, dne 13. aprila t. l. ob 18. uri zvečer prične v predavalnici ženske bolnice predavati g. prof. dr. Zalokar ciklus predavanj o ženskih boleznih in o ženskem spolnem življenju. Predaval bo specialno za akademičarke in bo spremljal predavanja s praktičnimi demonstracijami.

PRIPOROČAMO
NOVO KUHINJO
ALEKSANDROVA C.
NASPROTI PALAČE „DUNAV“

OTVARJAMO
POMLADANSKO SEZONO
Z ogromno izbiro novosti za obleke, plašče, površnike itd.
Posetite nas, da se prepričate o naših konkurenčnih cenah
MANUFAKTURA NOVAK

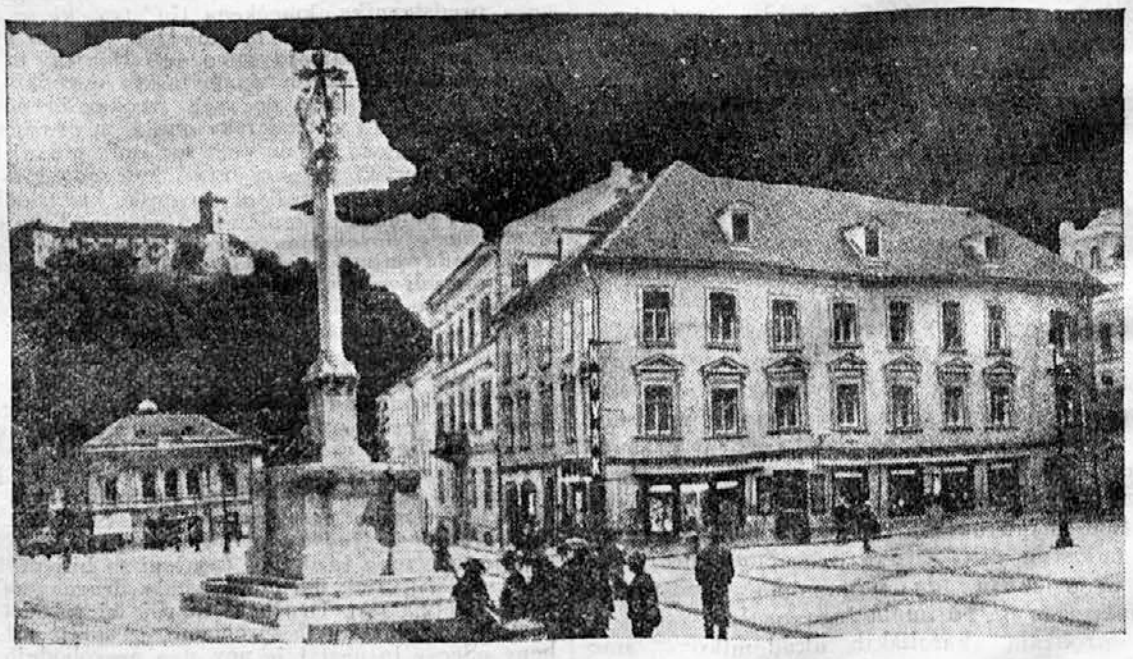

LJUBLJANA, Kongresni trg 15 (pri nunski cerkvi)

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik in predstavnik konzorcija Modic Lev. — Tiskarna »Slovenija« v Ljubljani (predstavnik A. Kolman).